

УДК 338.488.2(477.85)

Бучко Ж.І., Круль Г.Я.

ПРОСТОРОВИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТУРИЗМУ У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті аналізується просторове розміщення закладів готельного типу і харчування в розрізі адміністративних районів Чернівецької області. Виділені райони зі значною та недостатньою забезпеченістю готелями і підприємствами ресторанного господарства. Обґрунтовані передумови і причини розміщення закладів гостинності.

В статье анализируется пространственное размещение заведений гостинничного типа и питания в разрезе административных районов Черновицкой области. Выделены районы со значительной и недостаточной обеспеченностью гостинницами и предприятиями ресторанного хозяйства. Обоснованы предпосылки и причины размещения заведений гостеприимства.

The spatial placement of facilities such as hotel and meals in the administrative regions of Chernivtsi region is analyzed in this article. Areas with significant and lack provision by hotels and restaurants and catering enterprises are selected. Prerequisites and reasons for placing reasonable hospitality are justified.

Актуальність дослідження. За останнє десятиріччя в Чернівецькій

області туристична галузь набуває ознак однієї із провідних, як у питаннях грошових надходжень до місцевих бюджетів, так і щодо надання значної кількості робочих місць, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій. Володіючи потужним природно-ресурсним потенціалом, маючи унікальний історико-архітектурний та культурний спадок, багаті народні звичай і традиції, область із року в рік стає об'єктом зацікавлення дедалі більшої кількості туристів. Тому забезпечення належною інфраструктурною базою перетворюється в нагальну проблему сьогодення.

Постановка завдання. Розвиток туристичної галузі в Україні загалом та в окремих адміністративних регіонах зокрема нерозривно пов'язаний із головними складовими, що задовольняють основні потреби мандрівників під час подорожі (ночівлі та харчування), – готельним і ресторанним господарством. Враховуючи особливості прикордонного географічного положення Чернівецької області, унікальність поверхні даного регіону, наявність значної кількості об'єктів для пізнання, водних артерій для розвитку різних видів водного туризму, культурну спадщину, звичаї, традиції і побут місцевого населення тощо, неабияке зацікавлення становить питання виявлення регіонів, де означені передумови для розвитку туризму забезпечуються відповідною інфраструктурою. Здійснення просторового аналізу готельно-ресторанної складової туристичної галузі Чернівецької області стало основним завданням даного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Згідно з даними Головного управління статистики Чернівецької області за 2009 р., в регіоні послуги ночівлі надають 28 готелів та аналогічних закладів розміщення [1]. У загальному потенціалі підприємств готельного господарства в 2009 р. налічувалось 1453 номери, готових одночасно забезпечити потребу в 4754 ліжкомісцях. В минулому році нічліжною базою скористалися 54 250 туристів, з них 5 947 – іноземних, що відповідно на 26% і 11% менше порівняно з 2008 р. Причини зменшення кількості приїжджих пояснюються здебільшого світовою економічною кризою.

Проте реальна кількість закладів розміщення в області істотно відрізняється від офіційної. Зокрема, за даними обласного управління культури та туризму (з серпня 2010 р. – управління культури), тут налічується 100 закладів, які надають послуги ночівлі, з них 20 – зосереджені в обласному центрі [2]. Такі розбіжності у даних офіційної статистики і управління культури, на нашу думку, можна пояснити вибірковою звітністю перед державними органами, недосконалістю законодавчої бази щодо сплати податків підприємствами різних форм власності та іншими чинниками, які перешкоджають прозорому функціонуванню готельного і ресторанного бізнесу.

Просторовий аналіз розташування готелів та аналогічних засобів по адміністративних районах показав, що найбільша кількість закладів ночівлі (15) сконцентрована у Вижницькому районі, причому у структурі закладів розміщення за типами переважають готельно-туристичні

комплекси (8), другу позицію займають приватні садиби, яких налічується 4, і власне готелів у регіоні зареєстровано 3 одиниці. Переважна більшість цих закладів нові, споруджені впродовж останніх кількох років, тому характеризуються високими стандартами якості послуг.

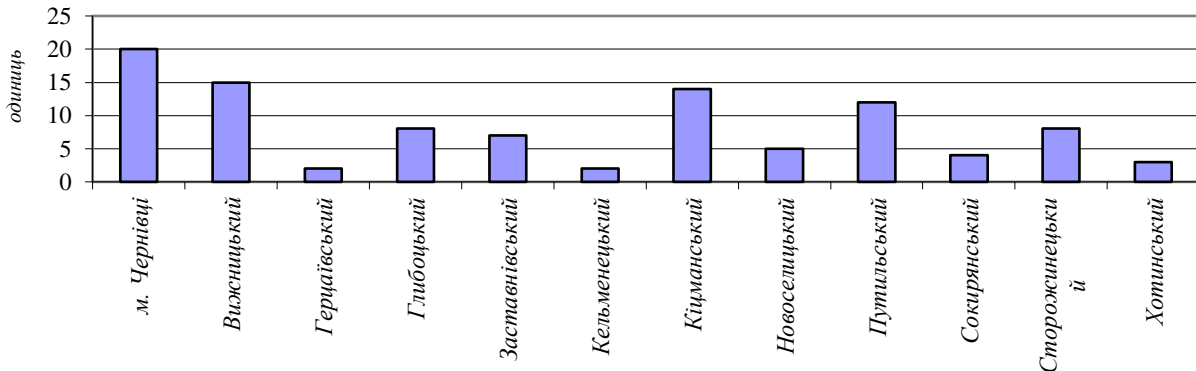

Рис.1. Розподіл закладів розміщення по адміністративних районах Чернівецької області (за даними управління культури, 2009 р.)

Найпопулярнішими серед місцевого населення та туристів є туристичний гірськолижний комплекс «Мигово», готельний комплекс «Карпатська зірка», готельно-ресторанний комплекс «Стіжок», що водночас є привабливими етнографічними об'єктами. Більшість закладів розміщення орієнтовані на можливість короткочасного та довготривалого відпочинку в Карпатах, тому максимально наближені до гір. Доїзд до деяких із них ускладнений відсутністю якісних автошляхів.

Дещо поступається Вижецькому району за кількістю закладів ночівлі Кіцманський район, де функціонує 14 аналогічних установ. Переважають готельно-ресторанні комплекси (9 одиниць). Окрім них, діють ще 3 готелі та 2 туристичні комплекси. Більшість закладів розміщення даного району розташована в приміській зоні Чернівців, вздовж траси, а тому переважно використовується для одно-дводенного (короткотривалого) відпочинку подорожуючими або з метою ночівлі гостей, запрошених на банкет (чернівчани дедалі частіше виїжджають за місто з такою метою). До найближчих населених пунктів, розташованих у гірській місцевості (м. Вижець чи смт Берегомет), ще потрібно подолати 60-70 кілометрів шляху, тому дані засоби розміщення можуть використовуватися як транзитні.

Путільський район за кількістю закладів готельного типу посідає третє місце серед адміністративних одиниць області. Їх налічується 12, з-поміж яких 5 туристичних, 5 готельно-ресторанних комплексів та 2 готелі. Туристичні комплекси здебільшого зосереджені в смт Путила та її околицях (сс. Сергії та Лустун), а також на Чорному Черемоші (с. Довгопілля) та перевалі Німчич (с. Підзахаричі). Таке розташування є надзвичайно зручним з позиції організації туристичних маршрутів, оскільки вони максимально наближені до популярних туристичних

об'єктів регіону: скель Протятого каміння, печери Довбуша, Смугарських водоспадів чи мінеральних джерел Лужків. Чотири готельно-ресторанні комплекси функціонують в адміністративному центрі району та в сусідньому селі Кисилиці (1). Орієнтовані вони зазвичай на короткочасне проживання з наданням комплексного харчування. Як бачимо, переважна більшість закладів розміщення тяжіє до районного центру. Всі вони є новими й сучасними, актуальними для туристів переважно в літній сезон. Найбільшою завантаженістю вони характеризуються під час проведення традиційних свят і фестивалів – виходу на полонини «Полонинська ватра», «Шовкова косиця», чи гуцульського фестивалю.

По 8 закладів готельного типу налічується у Глибоцькому та Сторожинецькому районах. Потреба в закладах розміщення визначається близькістю до обласного центру, прикордонним положенням району і розташуванням населених пунктів уздовж міжнародної траси, що сполучає Україну з Румунією. Особливої популярності за останні роки набули готельні заклади Сторожинецького району, з-поміж яких: 2 бази відпочинку («Аква-Плюс» та «Берег любові»), 2 туристичні комплекси («Рутка» та «Колиба. Друзі мої»), готельно-ресторанний комплекс («Олімпія»), готель «Тріумф», мотель «Панночка» та торгово-побутовий комплекс в с. Стара Жадова. Всі вони мають добру транспортну доступність, оскільки розміщені переважно вздовж автошляхів Чернівці–Сторожинець–Берегомет та Сторожинець–Красноільськ, що робить їх зручними для зупинки туристів, які подорожують з Чернівців до Карпат. Окрему групу становлять рекреаційно-туристичні заклади відпочинку на водних об'єктах: «Аква-Плюс», «Берег любові», «Рутка», орієнтовані переважно на вікендовий відпочинок.

У Заставнівському районі заклади розміщення орієнтовані переважно на відпочинок на Дністрі. Це 2 бази відпочинку «Здоров'я» та «Буковий гай» у Репужинцях, оздоровчі комплекси «Дністер» та «Дністер+» у селах Репужинці та Брідок, відпочинковий комплекс «Гостинець» на трасі Чернівці–Тернопіль, пансіонат відпочинку сімейного типу в с. Задубрівка та Корчма «Над панським ставом» у м. Заставна.

У Новоселицькому районі заклади розміщення сконцентровані уздовж траси Чернівці–Новоселиця. Зокрема, в с. Магала це відпочинковий комплекс «Хвиля», в с. Бояни – готельно-ресторанний комплекс «Буковинська зірка», готель «Принц» і туристично-оздоровчий комплекс «Сонячна долина», в м. Новоселиця – розважально-відпочинковий комплекс «Валерія».

У Хотинському та Сокирянському районах (займають східну частину Чернівецької області) кількість готельних закладів ще недостатня, відповідно 3 і 4. Особливо відчутно це в Хотинському районі, де останніми роками проводяться масові фестивалі та свята на території Хотинської фортеці. Зокрема, такими закладами є готелі «Олімп», «Фортеця» та «Хотин» (м. Хотин). А в Сокирянському районі функціонують два готелі в м. Сокиряни («Еліт» і «Каприз») та два відпочинкові заклади на Дністрі:

туристичний комплекс у с. Ломачинці «Вишневе» та база відпочинку «Чайка на Дністрі» в с. Непоротове.

Мінімальна кількість готельних закладів зафіксована у Герцаївському та Кельменецькому районах (по 2 одиниці). В першому випадку вони розміщені неподалік від Чернівців і орієнтовані на короткочасний відпочинок мешканців обласного центру. У другому – послуги ночівлі надаються закладом комбінованого типу (готель-бар) у районному центрі та яхт-клубом «Дністрівка».

Аналіз територіального поширення закладів розміщення черговий раз підтвердив тезу про недостатнє використання наявних природно-ресурсних потужностей для розвитку туризму. Як свідчать дані, максимальна кількість підприємств готельного типу та інших місць для тимчасового проживання зафіксована у гірських районах області (Вижницькому, Путильському і Сторожинецькому) та адміністративних районах, наближених до обласного центру, тоді як у придністровських районах їхня кількість ще є недостатньою.

Послуги з тимчасового розміщення (проживання) в обласному центрі надаються 20 закладами готельного господарства із загальним номерним фондом 848 номерів, розрахованих на 1516 місць (за даними управління культури) [2]. Для задоволення потреб споживачів туристичного продукту щодо рівня комфорту та отриманих послуг при проживанні у готелях суб'єктами господарювання здійснюються заходи щодо розширення переліку додаткових послуг та якості обслуговування відвідувачів

Упродовж 2009 р. відділом економічного розвитку громади спільно з асоціацією «Туристична Буковина» проведений аналіз діяльності підприємств туристичного сервісу та діагностика туристичної інфраструктури міста. Проведені дослідження тенденцій, структури та мотивів туристичних потоків в місто за період 2004-2008 рр. та розроблений проект Концепції розвитку готельного господарства в Чернівцях. Разом із тим, варто зауважити, що наслідки фінансово-економічної кризи та запровадження у 2009 р. карантинного режиму в місті та інших регіонах України негативно вплинули на показники в'їзного туризму. Зменшилась кількість обслугованих туристів та завантаженість закладів готельного господарства.

Як відомо, до основних послуг, окрім послуг розміщення, належать ще й послуги харчування. В Чернівецькій області за даними Головного управління статистики налічується 333 заклади харчування, розраховані на 29 тис. місць із різною спрямованістю і діяльністю [1]. Згідно з даними управління культури в регіоні зареєстровано 293 заклади харчування різного призначення [2].

Найбільша кількість підприємств ресторанного господарства зафіксована в обласному центрі, де їх налічується 150 одиниць із одноразовою місткістю 15,7 тис. місць [1]. Серед них 92 ресторани, де представлені українська, європейська, румунська, азійська (японська, корейська, китайська), класична, французька та інші національні і змішані

кухні. Окрім того, вони можуть спеціалізуватися як на повсякденному обслуговуванні, так і на організації різноманітних заходів: днів народжень, весіль, корпоративних вечірок, випускних вечорів, романтичних вечерь тощо. З огляду на це, за цільовим призначенням ресторани м. Чернівці та Чернівецької області поділяються на постійні – 58 закладів, що становить 63%, та банкетні (34 заклади, або 36%).

Ресторани розміщуються з урахуванням чисельності мешканців, мікрорайону, вікової структури населення, рівня їхніх доходів, зручності й доступності, помітності, наявності поблизу готелів, торговельних центрів тощо. Останніми роками спостерігається тенденція до вибору місць для ресторанів у багатих приміських районах, які виділяються більшими площами під будівництво останніх, чистотою довілля, смачною місцевою кухнею та доступними цінами, порівняно із обласним центром.

Найбільше навантаження на заклади ресторанного господарства припадає на осінній період, коли найінтенсивніше проводяться різноманітні розважальні заходи. Якщо врахувати, що річний цикл складається з 52 тижнів, з яких майже 16 припадає на період посту, то 36 тижнів залишаються на проведення банкетів, весіль і днів народжень. Підвищеним попитом послуги підприємств харчування користуються у вихідні дні.

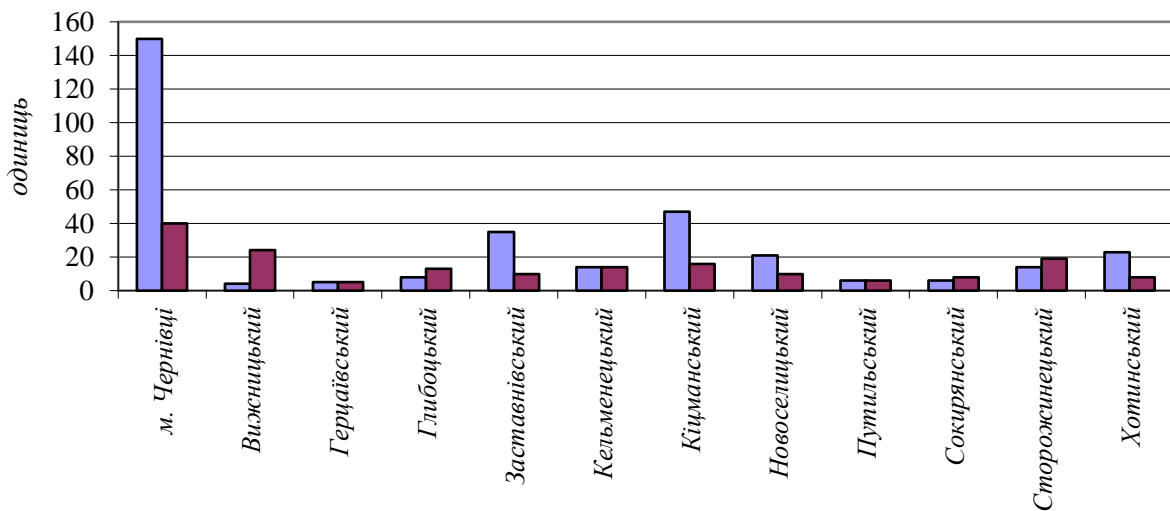
У Чернівцях налічується приблизно 88 барів, основною спеціалізацією яких є реалізація змішаних, міцних алкогольних, слабоалкогольних і безалкогольних напоїв та закусок до них. Вони розміщуються з урахуванням наявних мешканців, тобто більшою мірою вони розраховані на молодь, студентів, робітників із невисокими доходами.

В обласному центрі діє 11 спеціалізованих підприємств ресторанного господарства, основною метою діяльності яких є швидке харчування. Спеціалізуються здебільшого вони на приготуванні однієї основної страви – піци, доповнюючи її різноманітними холодними закусками та гарячими стравами нескладного приготування, напоями і десертами. Основні відвідувачі – переважно діти і студенти, але крім них, сюди навідуються і дорослі, сімейні пари, старші люди, оскільки принципом діяльності цих закладів є швидкість і доступність (за цінами).

У розрізі адміністративних районів області (за даними офіційної статистики) найбільша кількість ресторанів та інших закладів харчування сконцентрована у Кіцманському (47 одиниць) і Заставнівському (35 закладів) районах, причому у населених пунктах, які максимально наближені до обласного центру або розташовані вздовж автомобільних трас загальноукраїнського та міжнародного значення.

Третю позицію за сумарною кількістю закладів харчування (23 одиниці) посідає Хотинський район, де підприємства ресторанного господарства орієнтовані на обслуговування як місцевого населення, так і відвідувачів найвидатнішої пам'ятки регіону – Хотинської фортеці. Серед закладів переважають кафе і бари, де клієнтам пропонують обмежений

перелік страв і напоїв швидкого приготування.

■ за даними Головного управління статистики ■ за даними управління культури

Рис. 2. Розподіл закладів харчування по адміністративних районах Чернівецької області за 2009 р.

Значна кількість підприємств ресторанного господарства (21 од.) зареєстрована у Новоселицькому районі, який межує з обласним центром і переважна більшість закладів харчування сконцентрована вздовж автошляхів та неподалік Чернівців.

У Кельменецькому районі послуги харчування надають 14 закладів ресторанного господарства. За типами вони розподілилися так: 6 ресторанів (4 з яких у Кельменцях), решта – бари (4 розміщені в районному центрі, інші 4 – у наддністрянських селах Вартиківці, Нагоряни, Дністрівка, Бузовиця). Аналогічна кількість закладів харчування і в Сторожинецькому районі, з-поміж яких 6 барів, 4 ресторани і 4 кафе. Переважна більшість їх (10) надає послуги харчування в адміністративному центрі району.

Найменша кількість підприємств ресторанного господарства за статистичними даними зафіксована у Глибоцькому (8 одиниць), Сокирянському, Путільському (по 6 закладів), Герцаївському (5 одиниць) і Вижницькому (4) адміністративних районах. Зазвичай переважають заклади із обмеженим асортиментом страв і закусок (кафе, бари та комбіновані підприємства). Ресторани здебільшого діють в адміністративних центрах, а кафе і бари функціонують у сільській місцевості.

Висновки. Отже, готельно-ресторанне господарство міста й області сьогодні потребує інвестицій і капіталовкладень, застосування світового досвіду маркетингу в означеному бізнесі, підвищення рівня надання послуг та доведення їх якості до міжнародних стандартів. Недостатньо розвинута туристична інфраструктура, недосконалість існуючої законодавчої бази, нестабільність економічної і політичної ситуації в країні загалом та регіоні

зокрема гальмують розвиток однієї з найприбутковіших галузей сучасної економіки. Враховуючи інтерес вітчизняних та зарубіжних туристів до нашої області, існує необхідність у подальшому ефективному просуванню туристичного потенціалу регіону на міжнародних ринках та розвитку подієвого туризму.

1. *Туризм, відпочинок та санаторно-курортне лікування в області. Статистичний збірник Головного управління статистики у Чернівецькій області /За ред. Шильніковської І.Д. – Чернівці, 2010. – 64 с.*
2. <http://www.buktour.com.ua>